

Dokument č. 68

Súhrnná správa sedemčlennej komisie Ministerstva vnútra, ktorá po voľbách v roku 1946 skúmala spôsob predvolebného boja Demokratickej strany

Ministerstvo vnútra
odbor pro státní bezpečnost a politické zpravodajství
Č. j. . Zb. 86/46

TAJNÉ

Souhrnná zpráva

Sedmičlenná komise ministerstva vnútra, ktorá prodlévala na Slovensku na príkaz vlády ve dnech 29. 5. – 1. 6. t. r., aby přezkoumala stížnosti proti formám předvolebního boje Demokratické strany, navštívila všechny volební kraje Slovenska a zjistila tyto skutečnosti:

Demokratická strana dohodou s kanovníkem Cvinčekem ze dne 6. dubna 1946 vytvořila předpoklady pro obnovení Hlinkovy lidové strany a pro veřejnou bezohlednou propagandu jejího starého separatistického programu.

/: Kanovník Cvinček, významný příslušník bývalé lidové strany na Slovensku /vedené Mičurou/, vyjednával v říjnu 1938 s mgr. Šrámkem o sloučení strany lidové s Hlinkovou stranou lidovou :/

Hlinkova totalitní fašistická strana lidová pomohla Němcům rozvrátiti v r. 1938/39 republiku Československou. Po šest let okupace kolaborovala na neširší základně s Němci politicky, vojensky, hospodářsky, kulturně a propagačně.

Když se blížila Rudá armáda, uvědomilo si vedení HSL beznadějnost situace a připravovalo rozuzlení, obdobné pokusu Bienertovy protektorátní vlády z 5. května 1945. Dle doznání Šani Macha, který v době nemoci Tisovy byl jeho zástupcem a spravoval i resorty zahraniční, po diskusích a poradách, jak zachrániti výsadní postavení strany, rozhodlo vedení připraviti druhou vládní garnituru s příslušníků strany ne zcela kompromitovaných a dle jejich mínění přijatelných západem. Mezi jinými měl v této nové garnituře hráti významnou úlohu i Ursíny, nynější náměstek předsedy ústřední vlády a podpředseda demokratické strany a jiní dnes významní činitelé ve sboru povereníků i v ústřední vládě.

Vedení HSL předpokládalo, že se vojensko politická situace v poslední fázi války vyvine tak, že na čáře Krakov dojde asi k takovému rozkolísání německé fronty, že bude možné na Slovensku vyvolat povstání, vytlačit Němce a udržet Slovensko vojensky jako samostatný stát za pomoci a podpory Ameriky.

Po ztroskotání této první koncepce kalkulovalo ještě vedení HLS, že dojde určitě k střetnutí sil americko – britských se sovětskými, a že v tom okamžiku bude moci HLS, která se politicky přimkne k západu, těšiti se situaci a udržeti svoji pozici a Slovensko jako samostatný slovenský stát.

Obě dvě koncepce sice selhaly, Hlinkově lidové straně se však po příchodu Rudé armády přece jen podařilo prosaditi druhou politickou garnituru do vlády a do sboru povereníků , i když za zcela jiné politické situace.

Z této skutečnosti vyrůstal od osvobození zcela odlišně politický život na Slovensku než v zemích českých.

Aby bylo lze pochopiti dnešní slovenské poměry ve všech oblastech národního života, nutno si uvědomiti, že na Slovensku se po osvobození dostali k politické moci i lidé, jež se podle zákonů republiky a dekrétů presidenta dopustili prokazatelně zrady na národě, porušili ústavu, zúčastnili se příprav a skutečného odtržení Slovenska od republiky a odzbrojení čs.

(československé) armády v březnu 1939. Lidé, kteří kolaborovali s členy t. zv. slovenské vlády a s Němci politicky a hlavně hospodářsky, zbohatli na válečných dodávkách Německu a měli v politickém klubu nejužší společenské styky i se všemi představiteli t. zv. slovenského státu a s významnými slovenskými a říšskými Němci.

Tito lidé jsou podle právního cítění a praxe v českých zemích zatíženi natolik kolaborací, že by zde byli zajištěni s postavení před národní nebo lidový soud.

Na Slovensku však národní povstání, jehož ideová základna u určité části účastníků, převážně luďáckého smýšlení, nestála na půdě republiky Československé, ale samostatného slovenského státu, poskytuje alibi i osobám, jež rozvrátili republiku, kolaborovali s Němci a zúčastnili se války proti SSSR. Mnohé z nich vytěžili z této kolaborace miliony, jiné dosáhly vysokých úřednických nebo vojenských hodností, ba dosáhli za účast ve válce proti SSSR i vysoká německá i slovenská vyznamenání. Na Slovensku jsou možné i případy, že dnes slouží v čs. (československé) armádě důstojník několikrát Němci vyznamenaný, honosící se 28 sestřely sovětských letounů nebo zničením několika desítek sovětských tanků.

S tohoto hlediska dlužno v prvé řadě hleděti na dnešní čs. (československou) armádu na Slovensku. Její důstojnický a rotmistrovský sbor je ještě částečně složený s kolaborantů, kteří si opatřili účastí na slovenském povstání za výše popsaných okolností alibi a zneužívají dnes svého postavení k štvání proti lidově demokratické formě republiky Československé. Jejich cílem je slovenský separatizmus a znovunabytí státní samostatnosti pro Slovensko. Mnozí z nich ve službách Němcům dosáhli vyšších hodností, byli znovu povýšeni za povstání a domáhají se dalšího povýšení. Poněvadž jsou přesvědčeni, že si své pozice mohou udržeti jen v rámci Slovenska, prosazují ve zboru povereníků a působí na veřejné mínění, aby slovenští vojáci a důstojníci měli zaručené, že budou vykonávat vojenskou presenční a aktivní službu v míru pouze na Slovensku

Slovenští důstojníci a rotmistři prošli v letech 1939 - 1945 školami a kurzy, jež byli prodchnuty duchem německého fašizmu a militarizmu, osvětová služba v těchto školách byla zaměřena protisovětsky a protislovansky. Vliv těchto škol, kurzů a přímého styku s příslušníky německé armády je na značné části těchto sborů patrný a je velmi těžké proti němu bojovati.

Ročníky vojáků a poddůstojníků presenční služby jsou odchovanci Hlinkovy mládeže vybudované na Slovensku v době nesvobody podle vzoru Hitlerjugend. (Š. – tak je to v texte) Šestiletá fašistická výchova slovenské mládeže v této instituci zanechala v jejím (ch)karakteru stopy, jež se dosud nepodařilo nové osvětové výchově úplně vyhladiti.

Nejpalčivějším problémem Slovenska je jeho Národní bezpečnost. Po odchodu české policie a četnictva v letech 1938/19639 ze Slovenska byl slovenský bezpečnostní aparát před zhroucením. Aby autonomní Slovensko a poté t. zv. slovenský stát čelili tomuto nebezpečí, počal přijímat do bezpečnostních sborů šmahem příslušníky Hlinkovy ludové strany, hlavně z řad Hlinkovy gardy, jež se během doby zformovala v jednotky podobné organizací a posláním něčemu mezi SA a SS, podle jichž vzoru se Hlinkova garda formovala. Značnou část sboru Národní bezpečnosti tedy tvoří příslušníci Hlinkovy gardy, Hlinkovy mládeže a HSL (Hlinkovy strany ludové). Po celou dobu t. zv. slovenského státu byly bezpečnostní sbory spolehlivou oporou fašistického luďáckého režimu. Za jejich pomoci se provedlo 14. března 1939 odzbrojení čs. (československé), odstranění a vysídlení Čechů, arizace, protižidovská opatření a potření politické oposice, kdekoliv se během let vyskytla, metodami

gestapa. Slovenské bezpečnostní sbory se v letech 1939/40 zúčastnily aktivně pronásledování českých uprchlíků z t. zv. protektorátu do zahraničí ve svorné spolupráci s gestapem. Chytaly je a vydávaly gestapu. Je prokázána nejtěsnější spolupráce gestapa s ústřednou štátnej bezpečnosti v Bratislavě a se všemi jejími odbočkami při potírání slovenských partyzánů až do osvobození Rudou armádou.

Přes všechny tyto notoricky známé skutečnosti zůstalo gro slovenských starých bezpečnostních sborů na svých místech a po krátkém čase předstírané loyální spolupráce v nové republice zahájily ostrý boj proti všemu neluďáckému.

Poněvadž poctivých stoupců československé státní myšlenky bylo po osvobození na Slovensku v úřadech vskutku málo, dostaly se luďácké živly i do národních výborů. Opírajíce se o tyto luďácké živly počaly svory NB úspěšně pronásledovati potírati pravé slovenské partyzány, kteří bojovali za Československo a Československou státní ideu, a kteří by dnes mohly jakýmkoliv způsobem ohroziti příslušníky NB pro jejich spolupráci s gestapem proti nim.

Národní výboru, pokud byly složeny s luďácké většiny, podaly vydávati ve velkém osvědčení o národní a státní spolehlivosti vyloženým kolaborantům, udavačům a zrádcům slovenského povstání. Některé orgány NB, ve kterých převládal luďácký živel, prováděly svá šetření tak, aby jimi mohla býti podepřená vydaná osvědčení. Bagatelizovaly záměrně udání a skutkové podstaty trestních činů skreslovaly. Varovaly osoby pronásledované zatykači, radily jak vypovídati, umožňovaly útky zatčených a zajištěných osob, prostředkovaly styk zajištěných s jejich pomáhači na svobodě.

Poněvadž v celém státním aparátu zůstalo mnoho úředníků, vyložených kolaborantů, i na nejvyšších místech, nebylo možné dovolání nebo zjednání nápravy. Spisy se cestou od úřadu k úřadu ztrácely. Nebyly řídké případy, že nebyli vyšetřováni obvinění, ale ti, kteří obvinění vznášeli.

Všechny zmíněné okolnosti působily, že Hlinkova ludová strana, ač de jure neexistovala, existovala dále de facto, upevňovala se vzájemnou podporou svých členů, setrváním význačných členů strany v krizových pozicích státního aparátu a některých národních výborů, ba i v poverenictvech a v samé SNR. Hlinkova ludová strana měla rok času k celkem nerušené vnitřní organizační práci. Navenek se přizpůsobila nevyhnutelnosti situace a poměru, předstírala pod zástěnkou demokratické strany loajálnost k republice, ve skutečnosti však soustředila všechno své úsilí k povalení nebezpečí, jež stále ohrožovalo její pozici a klid a rovnováhu jejích kolaborantských významných příslušníků.

Vždyť soustřeďovala po šest let podstatnou masu slovenského národa. Její průmyslníci, střední stav i rolnictvo získávali za tzv. samostatného slovenského státu se spojení s německou vojenskou mašinérií a německým válečným hospodářstvím, které zásobovali, značnou měrou hospodářsky a finančně. Slovensko nebylo až do dnů povstání vlastně okupovaná zemí v pravém slova smyslu. Téměř nic se během války nezměnilo proti dobám předválečným na poli hospodářském, kde naopak Slovensko doznalo i určitý viditelný vzestup. Zásobování bylo téměř mírové. Slovensko počalo pro řadu sousedních i vzdálenějších zemí hráti do jisté míry roli Švýcarska. HLS mluvila pro celou dobu války o úspěších své opoziční politiky vůči Čechům., jež dosáhla až úplné státní samostatnosti, netušeného hospodářského rozmachu, obohacení, značného zvýšení životní úrovně všeho slovenského lidu. Poněvadž ostatním státům, Německem přímo vysávaným, ba proti samotnému Německu za války byla hospodářská a zásobovací situace na Slovensku vskutku téměř mírová, měla tato propaganda mezi prostým slovenským lidem., který nezná hospodářské a politické souvislosti, úplná úspěch. Většina slovenského lidu podléhá dodnes fikci, že jedině samostatný slovenský stát jest s to navrátiti Slovensku blahobyť válečných let. Že šlo o přechodný zjev nejvyšší válečné konjunktury vyplývající z výjimečné shovívavosti

německé diplomacie, jež potřebovala pro svět vizitku o formách naprosto přátelského styku i s těmi nejmenšími státy, to není dodnes známo nejširší slovenské veřejnosti.

Události válečné po slovenském povstání a průchod Rudé armády bojem částí Slovenska na čas uvedl viníky z 6. října 1938 a z 14. března 1939 do panického strachu a přiměl mnohé z nich k projevům až nechutné loajality. Klidného vývoje událostí a konsolidace státu nepoužili k úpřimné orientaci k československé státní myšlence, ale k upevňování svých osobních pozic a k tomu, aby vzkřísili k životu pod novým názvem zdiskreditovanou HLS, opřeli se o její masy a vynutili si tak, jako její vlivní činitelé abolicí za své činy z let 1939/1945.

Část významných osobností Demokratické strany je vysloveným nepřítelem košického vládního programu, lidově – demokratické formy nové republiky a československého státu vůbec. Pro ně znamená Demokratická strana pouhý název. Totalita je jí vlastní v pojetí i v metodě.

HLS, ač svými vlivnými činiteli skrytá již v Demokratické straně, pracovala hned po příchodu Rudé armády formou podzemní práce a pracuje tak dodnes, kdy vlastně již oficiálně vstoupila do DS.

S počátku byl způsob její ilegální činnosti opatrný, až bázlivý. Když však navázala spojení s Benderovci a Prchalovci a nalezla odezvu mezi svými bývalými straníky, stávala se smělejší, a od forem šeptané propagandy a osobního přemlouvání přešla k propagandě ilegálními letáky a tiskovinami, k jednotlivým akcím individuálního teroru až řetězových vražd /protižidovské teroristické akce v Topolčankách a t. zv. Benderovský masakr v prostoru Medzilaborce/. Styk s Benderovci je prokázán a vede až do kabinetu p. místopředsedy vlády Ursinyho, kde jeho osobní tajemník je velmi známou osobou většiny ilegálního Benderovského hnutí, jimž umožňuje nezákonně vydávanými doklady přechodu z Polska do Bavor zpět. (případ Djačuk).

HLS však má ještě jiné účinné způsoby propagační práce. Posílá do zahraničí nepravdivé správy o situaci v Československu, v nichž nejhrušším způsobem napadá osobu p. prezidenta a vládu republiky Československé. Tyto nactiutračné lživé zprávy dává otiskovat v zahraničních novinách a tyto noviny dává rozesílati v balíčcích s dárky z ciziny svým stoupencům nebo osobám, jež svou propagandou hodlá získati. Mezi slovenským lidem, který má úctu a důvěru ke všemu natisknutému, co přichází ze spřátelené ciziny, má tato propaganda značný ohlas, nachází víry a těžce poškozují zájem republiky.

HLS připravovala svoji podzemní práci již dlouho před příchodem Rudé armády. Známá aféra profesora Kolakoviče, která tuto skutečnost odhalila, byla jednou z vyzrazených větví této realizované ilegální činnosti.. V Kolakovičově aféře jsme se poprvé dozvěděli o roli, jakou v rozvrtné práci proti republice hraje část slovenského, luďácky orientovaného studentstva. V aféře Chvalkovského byla odhalena další větev ilegálního luďáckého podzemí, složeného vesměs ze studentů.

Vůbec řím.(sko) – katolické studentstvo na Slovensku hraje v dnešním politickém životě významnou úlohu a jsouc vedeno absolventy vyšší politické školy Hlinkovy mládeže je zapojeno do tiskových akcí HLS /vydávání a kolportování letáků, časopisu „Slovák“ a j./.

Ohniska tohoto ilegálního podzemí jsou na studentských domovech a internátech založených a vedených za okupace Němci. V Bratislavě známý Svoradov, jemuž se všeobecně říká Alcazar, La Frankoni, státní internát a některé církevní ústavy. Také v klášteřích, v nichž bydlí studenti středních škol jako chrámoví vokalisté, poskytují útulek studentům zapojeným do ilegálního luďáckého podzemí.

HLS zneužívá záměrně vlasteneckého romantizmu a náboženského cítění mládeže pro své protistátní cíle a svádí mládež na cestu zločinů proti státu.

Slovenský klérus /jehož část hrála významnou roli na událostí v roce 1938/39 a měla už vždy před tím nejužší vztah k HLS/ po celou dobu t. zv. slovenského státu podporoval Tisův

režim a byl Tisem a jeho vádou favorizován jako první stav ve státě. Příchodem Rudé armády byl konsternován a zachvácen panikou. Očekával trest hlavně za svou účast na propagandě proti sovětům. Ve svých kázních za války se sověty strašil masovými vraždami, vypálením vesnic, kostelů, a vybitím biskupů a kněží. Jeho proroctví se nenaplnilo. Zdálo se, že se proto chová k novým poměrům sice kriticky, rezervovaně, ale korektně a snad i – kladně.

Jeho spontánní účast na předvolebním boji ve prospěch Demokratické strany metodami ranného středověku ukázala jasně, že stojí v prvních řadách slovenské reakce.

Jest nutno zmíniti se ještě o poměru příslušníků HLS za války k Němcům 1937m a Maďarům 1938m. Celé vedení HLS, kdež se již přičiněním Tuky, Šani Macha, Ďurčanského a j. rozhodlo v roce 1938 pro rozluky s Čechy a pro bezvýhradnou německou orientaci, otevřelo němectví ve všech formách dokořán brány do všech složek slovenského národního života.

Celé vedení proti vůli slovenského lidu podporovalo pronikání národa německými prvky a kopírovalo ve všech svých institucích otrocky německé vzory. Aby se mu tato práce dařila, vedlo na druhé straně zuřivou nenávistnou propagandu, v níž hanobilo český národ, prezidenta Beneše a všechno české, co mělo v minulosti, nebo mohlo být přítomnosti jakýkoliv vztah ke Slovensku. Šest let propagandy plné zášti, útoků a nactiutrhání nezůstalo bez vlivu na část lidu, jenž této propagandě podléhal.

Lze říci bez nadsázky, že tyto rozvratníky republiky a jednoty československého lidu, jako nositele československé státní svrchovanosti, provedli svou zhoubnou práci ničitelů zločinné dílo, jež bude nutno na obou stranách odčiňovati s velkým úsilím delší dobu.

S Němci měli vedoucí HLS všech stupňů nejen nejtěsnější styky úřední, ale i se všemi Němci, s nimiž vcházeli ve styk, pokoušeli se navazovati úpřimná osobní přátelství, aby tak manifestovali své vztahy k německému národu a udržovali a upevňovali svá úřední a hospodářská výsadní a výnosná postavení. Samozřejmě, že tyto styky s Němci nezůstali bez vlivu na postoj těchto lidí k německé otázce v nových poměrech. Němci nemají horlivějších zastánců nad tyto bývalé příslušníky HLS, pro než ještě dnes zůstávají Němci daleko nedostižným vzorem.

Tukobsko – Machovské křídlo HLS bylo orientováno vždy více než maďarofilsky. Bylo v každé chvíli ochotno k splynutí Slovenska se zemí sv. Štěpána. Mělo značný vliv na velmi kladný postoj k Maďarům a Maďarsku. Jeho blízké vztahy k iredentistické maďarské křesťanské sociální straně jsou známy. Spolu s nimi a s Henleinovci v zemích českých rozbilo republiku a jeho stoupenci jsou i dnes ihned ochotni rozbít republiku podruhé.

Kdyby mělo toto křídlo voliti dnes mezi ČSR a Maďarskem, s nadšením splyne s Maďarskem. s nímž se cítí být osudově vázáno tisíciletou náboženskou a politickou tradicí. Aby byla situace vystižně dokreslená, je nutno zdůrazniti, že HLS rozšiřovala od osvobození na Slovensku najrůznějšími prostředky pověsti, že dnešní situace a Československá republika je zjevem pouze přechodným, že v krátké době dojde vlivem západu k pronikavým změnám. Slovensko bude diktátem západu a třeba i bojem slovenské armády proti Čechům osvobozeno a vznikne znovu samostatný slovenský stát. Tyto pověsti nacházeli vždy více odezvu v těch vrstvách slovenského národa, jež se lidově demokratickou formou státního zřízení Československé republiky měli za ohroženy ve svých hospodářských a mocenských pozicích. Tato propaganda měla hlubší vliv, než by bylo lze předpokládati právě proto, že na Slovensku a s Němci kolaborovalo a cítilo se tudíž dekrety prezidenta ohroženo daleko více lidí, než v zemích českých.

Proto obratná šeptaná propaganda HLS, jež udržovala po celý rok od obnovy republiky nepřetržitý styk s představiteli HLS a s emigranty v zahraničí /v Itálii, v Bavorsku, v Rakousku a v Americe/ připravovala psychologické předpoklady a obsazovala klíčové pozice pro generální ofensivu HLS v očekávaných volbách.

Jak řečeno výše, část členstva HLS byla v DS již od počátku jejího založení. Vnikla do ní po uvážení přípravách a zmocnila se částečně i vedení strany. Nebyla to však účast spontánní,

nýbrž taktická a zámyslná s účelem střežití vývoj nové strany. Postupně však počal příliv členů z důvodů oportunních a již ve zřejmém úmyslu ovládnouti novou stranu a prosazovati v ní postupně svůj starý program HLS. HLS byla za prvé i druhé republiky i za t. zv. slovenského státu stranou po výtce reakční. Za druhé republiky v sobě soustředila i agrárníky a všechny konzervativní a fašistické složky Slovenska. Všechny tyto strany s ní během šesti válečných let splynuly natolik, že až na evangelíky a na několik málo skupin uvědomělých jednotlivců se rozplynuli v luďácké podstatě a přeměnily se dokonale v jednotnou stranu ludovou.

Demokratická strana, která dohodou s představiteli HLS se dne 6. dubna 1946 tedy získala definitivně úplnou rozsáhlou organizační síť jednotné HLS a celý její agitační, tiskový a propagační aparát, zreorganizovala ho a zahájila s ním synchronizovanou propagační akci zejména proti Komunistické straně Slovenska, v níž vidí svého největšího politického nepřítele.

Do předvolební kampaně zahájené hned po dohodě s HLS vstoupila DS se známými hesly: Pryč s diktaturou ! Vše pro obranu křesťanských zásad a kultury ohrožené bolševizmem ! Vše pro obranu liberalistického systému, t. j. pro soukromé vlastnictví !

Do této předvolební kampaně zasáhlo několik vnitropolitických událostí, které zřejmě zapůsobili na náladu místního obyvatelstva hlavně na východním Slovensku. Na př. vpád tzv. Benderovců a Bulbovců do slovenského pohraničí, jehož luďácká skupina DS využila propagačně pro zastrašování lidu. Bylo také započato se záměrným šířením pomluv a osočováním KSS a jejich místních činitelů, jak tiskem, tak šeptanou propagandou. Oba vedoucí tiskové orgány DS, denník „ČAS“ v Košicích³ a týdeník „OZVĚNA“ v Prešově, podnikly celou řadu útoků na místní činitele KSS a polemickými články proti KSS a jejímu programu, resp. proti její činnosti, se snažili ovlivnit své stoupence a čtenáře.

V posledních předvolebních dnech zasáhla též do volební nálady správa o přesunu jednotek Rudé armády přes území ČSR. Této události zneužila luďácká část DS ve svůj prospěch zejména tím, že její agenti rozšiřovali po Slovensku pověst, že Rudá armáda byla přivolána na pomoc KSS, že KSS usiluje o obsazení Slovenska Rudou armádou a připojení východního Slovenska k SSSR. Tato agitace se dělala ovšem skrytě, tajně šeptanou propagandou.

Vzhledem k tomu, že ve straně DS našla útočiště a možnost politického uplatnění převážná část býv.(alých) činitelů HLS, HM a HG, agentů a vedoucích činitelů býv.(alé) slovenské agrární strany, včetně maďarských elementů Slovenska, bylo zřejmé, že DS je alespoň tímto luďáckým křídlem, pokračovatelkou politického programu býv.(alé) Hlinkovy strany a luďácká část⁴ vedení DS a její řečníci to neopomínali za volební kampaně dosti zdůrazňovati. Toto politické pozadí akčního programu DS připomíná až příliš jasně a neskrýtě politické aspekty Hlinkovců před Mnichovem DS těžila ve volební kampani ze všech porevolučních nedostatků a chyb, zejména z neutěšených poměrů v zemi a využila těchto slabin k tomu, aby v očích veřejnosti nejen stranu KSS, ale i celý vládní systém propagačně zostudila.

Taktika DS je vedena třemi hlavními směry:

a/ Proti KSS jako revoluční politické činitele hlavně zdůrazňováním křesťanské ideologie DS.

b/ Proti košickému programu, proti němuž staví liberalistický systém.

c/ Zastřenou, někdy však až neomaleně neskrývanou propagandou separatistické koncepce Slovenského státu.

Tím, že DS klade takový důraz na katolictví Slováků a staví se do pózy jeho politického a mravního obhájce proti bezbožnému komunismu, a že současně obhajuje liberalistický program agrárníků proti nové pozemkové reformě a dalšímu znárodnění průmyslu a velkoobchodu, získala na Slovensku značný vliv, který jest posilován postojem t. zv.

³ V Košiciach vychádzal Demokrat.

⁴ V celom texte ak sa spomína luďácká časť DS, je to dopísané do strojopisu modrým perom.

inteligence, která jak uvedeno výše, je vedoucí složkou ve státní administrativě, v armádě, v bezpečnostním zboru a v celém hospodářském životě Slovenska.

Kruhy evangelické, které by z ideologických důvodů měli tvořiti v DS jakýsi regulativ, jsou příliš slabé a jsou radikálními složkami ľudáckými a agrárními zatlačovány do pozadí. Evangelické kruhy neschvalují plně taktiku DS a ve straně proto docházelo i za volební kampaně dosti často k třenicím a rozporům.

Předvolební kampani DS na Slovensku vtiskl pečeť staré ľudácké demagogie slovenský římsko katolický klérus.

Dne 23. června 1946 vyšlo v deníku „ČAS“ „Vyhlášení katolíckeho biskupského zboru“ podepsané Ústrednou katolíckou kancelárií. Obrací se v něm k farním úřadům a k ostatním duchovním, sděluje v něm stanovisko slovenských biskupů k nadcházejícím volbám. Zdůrazňuje v nich význam voleb a povinnost každého katolíka, aby se jich zúčastnil a odevzdal platný hlas a to té straně, která stojí na křesťanském základě a jejíž kandidáti poskytují záruku, že budou hájiti svobodu a práva církve na školy a výchovu mládeže /internáty/, svobodu katolíckeho tisku a katolíckých spolků.

V závěru zdůrazňuje vyhlášení, že neodpovídají pravdě správy šířené v některých prostorech Slovenska, že slovenští biskupové vstoupili do strany Svobody.

Je zajímavé, že ve vyhlášení se nevyvrací soustavně šířená propaganda, že slovenští biskupové jsou do jednoho členy DS.

Toto vyhlášení bylo signálem téměř pro všechny římsko – katolický klérus k pusté a demagogické agitaci mezi voliči, již měla rozhodující vliv na masy slovenského lidu, jemuž je kněz stále ještě vzorem moudrosti, občanských ctností a představitelem církve, jehož hlasu nutno dbáti.

Již 14. května byla schválena církevní vrchností v Trnavě pod č. 4583/46 „Modlitba před volbami“, jež se až do publikování vyhlášení biskupů modlila v římsko katolických kostelích jen ojedinele. Po vyjití vyhlášení modlila se nadšeně ve všech slovenských chrámech a kostelích, byla rozšířena letákovou formou do každé dědky a byla otiskována v katolických novinách.

Římsko katolíckí kněží po vyhlášení stanoviska slovenského biskupského zboru k volbám převáděli agitaci ve prospěch DS osobními návštěvami příslušníků svých farností dům od domu a zneužili i kostelů a kazatelen k pusté volební agitaci a stranickému štvání.

Od roku 1918 se slovenské římsko – katolícké kněžstvo nezúčastnilo tak bezohledně, útočně a demagogicky žádné předchozí volební kampaně.

Agitaci provádělo kněžstvo všude na celém území Slovenska, téměř týmiž formami, takže bylo zřejmé, že je řízená ústředně.

K předvolební ľudácké agitaci bylo použito i kněží, kteří byli zajištěni pro prokázanou protistátní činnost, za vydávání ilegál.(ního) časopisu „Slovák“, v němž byl urážen hanebným způsobem prezident republiky a napadána vláda a republika Československá. Tito byli 14 dní před volbami propuštěni, ač na jejich trestné činy je vazba obligatorní a prováděli ihned sami agitaci na schůzích DS a byli jinými řečníky uváděni na příklad národních mučedníků a obětí KSS.

Ve volebním kraji Bratislava zjistila komise mnoho konkrétních případů pustého zneužití důstojnosti a vážnosti kněžského stavu k předvolební agitaci, z nichž uvádí namátkou tyto markantní případy.

Farář obce Šterusy, okres Piešťany, Jarolím Sedlák, měl 26. 5. t. r. předvolební projev v kostele před bohoslužbami, v němž mimo jiné řekl:

„Keď už nemáme svoju stranu, budeme voliť stranu kresťanskú. V Kijeve zavraždili knazov – Kijev viete kde je a keď neviete, opýtajte sa. Keď sa ešte neviete rozhodnúť čo máte voliť, zostaňte po omši pri kostole a ja vám poradím.“

Lidem, kteří zůstali po mši v kostele, dával instrukce, jak mají volit.

Za Tisova režimu tento farář štvál z kazatelny proti SSSR, tvrdil, že Rudá armáda bude bořit kostely a věšet kněží a vyzýval věřící, aby se proti ní postavili, i kdyby při tom měli přijít o životy.

Dne 26. 5. vystrašil tak ženy líčením pekla komunismu, že ženy plakaly a ženy příslušníků KSS po návratu z kostela proklínaly své muže, že jsou komunisty.

Dne 26. 5. v 7. hod. ráno zneužil řím.(sko) katol.(ický) farář Martin Pernický kázání k politické štvanci proti komunistům a prohlásil, že komunistická strana chce zabít faráře a jeptišky, zrušit církevní svátky a zbourat kostely. Prohlásil, ať se každý, kdo bude volit KSS vzdá Boha, církve a svátosti, poněvadž komunisté chtějí všechno zrušit. Mluvil tak výmluvně, že věřící rozplakal.

Kaplan Čierny z Trenčína, luďák zapojený na ilegální skupinu Laky v Trnavě a Trenčíně, který rozšiřoval ilegální letáky prohlásil na druhé předvolební schůzi v Trenčanské Teplé:

„Když přišel převrat, označili nás všechny katolíky za reakcionáře a kolaboranty, i z toho Krista v sakristii udělali kolaboranta.“

Řím.(sko) katolický farář z Hornej Ždani Ladislav Strelka předčítával ve farnosti v kostelích předvolební modlitbu a přemlouval věřící, aby volili jenom stranu demokratickou.

Místní farář v Hliníku n.(ad) Hronom v den voleb o ranní mši přečetl vyhlášení slovenských biskupů o volbách a četl modlitbu před volbami.

V obci byli vyvěšeny ilegální letáky s hesly: „Kto neverí v Krista, je komunista! Dost' už bolo automatov, volte preto demokratov!“

V Bellušských Slatinách o duchovních cvičeních při spovědi se kněz vyptával žen, kolik je jim let. Když byly starší 18 let, nedal dříve rozhřešení, dokud žena neslíbila, že bude volit katolickou stranu.

V obci Hliník byl v bohoslužbách čten pastýřský list a duchovní varoval věřící, aby nesprávnou volbou nezabili svou duši.⁵

V obci Vyhnie zvolával místní farář příslušníky bývalé HM a ženy na odlehlá místa v přírodě, kde na ně působil, aby volili, jak se sluší na katolíky, t. j. DS.

V den voleb agitoval a přemlouval ženy ještě před kostelem, aby volili DS.

Řím.(sko) katolický farář obce Vyhien Jesenský Dominik, na něhož je podáno trestní oznámení pro udavačství gestapu za povstání /4 z 20 udaných byli zavražděni/, denně se v kostele modlil předvolební modlitbu.

Den po volbách křičely ženy, jež se zúčastnily jeho volební agitace, že přijde brzy čas, kdy Tiso a jeho štáb budou osvobozeni.

V košickém volebním kraji v obci Kec. Pekliary⁶ agitoval 19. 5. t. r. řím.(sko) kat.(olický) farář Július Kravárik a v kostele o kázání vyzval starší, by s ním šli na faru. Tam je vyzval, aby katolíci volili DS, poněvadž prý strana Svobody nazastupuje katolické zájmy.

V Bardějově byl řím.(sko) kat.(olický) kněz profesor místního gymnázia iniciátorem výtržnosti. kde studentstvo pískáním zrušilo schůzi svých politických protivníků.

Z volebního kraje Trnava a Nitra.

Farář Štefan Děkan z Dolního Ďuradu, po mši, při čtení evangelia pronesl k farníkům politickou volební agitační řeč, s farníky se modlil předvolební modlitbu a že navštěvoval také farníky dům od domu za účelem předvolební agitace.

V Dehticích, okres Trnava, se rozšířila prostřednictvím místního faráře Pavla Kotvana správa, že socha Panny Márie na postranním oltáři v místním kostele před volbami počala plakat. Farář, který po uzavření kostela zaslechl v kostele nějaký nářek, vešel do kostela a zjistil, že se nářek ozývá ze sochy, která má usazené oči. Tento stav trval až do voleb. Po

⁵ Obec Hliník, je asi omylom komisárov uvedená dvakrát.

⁶ Kecerovské Pekľany

volbách přestala socha plakati, zavřela oči a šťastně se usmívala. Ve dnech po volbách jen velmi zřídka socha oči otevře a na přítomné se pousměje. Farář Kotvan vykládá tento zjev jako zázrak a žádal prý již u biskupské konsistoře, aby obec, kde se tento zázrak stal, byla prohlášena poutním místem. Zatím dal sochu ofotografovati a četným návštěvníkům obrázky rozprodává. Dne 30. května 1946 byla v Dehticích konána již první pouť.

Z volebního kraje Liptovský Sv.(atý) Mikuláš.

- 1./ Římsko-katol.(ický) kněz z Velkého Borového u Lipt Sv.(atého) Mikuláše zúčastnil se veřejné schůze DS. Nejprve vyzval všechny členy KSS, aby se ze schůze vzdělali a potom prohlásil, že, kdyby komunisté vyhráli volby, že by přišlo zatmění a kdo do 3 dnů vyjde ze svého domu, tak ihned zemře. Toto prý zvěstoval prorok v Liskové. Tentýž farář, po skončení bohoslužeb vyzval věřící, aby zůstali před kostelem a osobně rozdával letáky DS.
- 2./ V obci Sklabinné⁷ agitoval farář děkan Ján Kvasnovský pro DS a dával příkazy věřícím, aby přikázali všem katolíkům v obci, aby volili pro DS. Tito pak chodili po celé farnosti, a sdělovali obyvatelstvu, že z příkazu pana děkana musí volit DS.
- 3./ V obci Trstená⁸ na Oravě byl na dveře ří.(sko) katol.(ického) kostela nápis: „Páni biskupi hlasují na č. 2, preto kresťania Slováci hlasujte tiež na č. 2.“ V obci Tvrdošín prohlásil dne 19. 5. t. r. ří.(sko) katol.(ický) administrátor v kostele při kázni, že příslušníkům tělovýchovné organizace Sokol nebude z příkazu biskupského úřadu dáno církevní rozřešení, a že nebudou připuštěni sv(até) zpovědi. Toto kázání mělo za následek sročení obyvatelstva, při kterém bylo vykřikováno: „Zavrite Sokol, zabite H u d e c a /místní vedoucí Sokola/, nechť žije Slovenský štát, nechť žije náš prezident Tiso“, když se byla před tím rozšířila zpráva o tom, že příslušníci Sokola ztýrali administrátora. Ke zjednání klidu musela býti povolána vojenská hotovost. Rovněž t. zv. „Akcia križikárov“ jest podporována v oravském kraji duchovenstvem a jest využíváno náboženského citění obyvatelstva ke štvání proti Čechům a příslušníkům jiných politických stran. V Trstěně byly žactvem tamnějšího gymnázia rozšiřovány protistátní letáky a celá akce byla vedena místním kaplanem.
- 4./ V Markušovicích byla z farského úřadu organizována letáková akce pro DS. Modro-kamenský farář vyhlásil před volbami, že komunisti, vyhrájí-li volby budou dělat to, co Rudá armáda a modlil se v kostelech ve prospěch volebního vítězství DS.

Ve volebním okrese žilinském:

V den voleb v žilinském okrese modlili se faráři při bohoslužbách, aby věřící osvítil Duch svatý a aby při těchto volbách nehlasovali pro satana.

V Dešericích nabádal místní farář před kostelem lidi, aby volili č. 2.

V Teplíčku ukládal římsko-katolický farář Štefan Kusek před volbami při zpovědi ženám, že v zájmu spásy jejich duše mají hlasovat č. 2 a každá žena je povinna to musí rozšiřovat mezi svými známými, při čemž nesmí prozradit faráře, poněvadž by to bylo porušení zpovědního tajemství.

Táto zpráva je v Teplíčku velmi rozšířena, žádná z žen se však nechtěla odhodlati učiniti o tom protokolární výpověď ze strachu před farářem.

Bývalá HLS prováděla předvolební agitace způsobem, v němž znovu plně uplatnila své staré osvědčené ľudácké praktiky. Neopomněla šeptanou propagandou zdůrazňovat, že DS je dnes vlastně bývalou HLS a v posledních dnech před volbami dala tomuto tvrzení výraz i hesly

⁷ Sklabiňa

⁸ V texte je uvedené Trstěnná.

psanými vápnem po dřevěných plotech, nebo dehtem po bílé zdi: „DS – HSLS.“ „Volte 2“. V sousedství těchto nápisů byl vždy umístěn významně znak samostatného slovenského státu.

Konkrétně zjistila komise ministerstva vnitra ve volebním kraji Košice:

Vedoucím kandidátem na Prešovsku byl Dr. Ivan Pietor, ministr vnitřního obchodu. Mluvil na několika schůzích. Týdenník strany pro prešovský kraj „OZVENA“ dne 12. 5. 1946 úvodník pod nadpisem: „DS – opora státu“, v němž vyzvedl politický program DS politický program DS i politika strany je prý křesťanská, zemědělská, dělnická a vždy státotvorná. Článek tento je v rozporu s jeho projevy na schůzích. Např. v obci Sol', okres Vranov, kde byl dne 12. 5. 1946 slavnostním řečníkem, užil následujících výroků:

1/ Občania⁹, toto sú posledné voľby, ak nepochopíte, že demokracia je vašou záchranou.

2/ Jedného fašizmu sme sa striasli a druhý inej farby sa nám stavia.

3/ Občania, modlite sa a postite, aby Satan 26. mája nevyhral nad nami.

4/ Ja ako advokát obhajoval som gardistov pred ľudovým súdom.

5/ Kto nevie koho voliť, dňa 26. mája je deň sv. Filipa, nech sa spýta tohoto, bude vedieť, čo má voliť /Viz opis protokolu, sepsaného dne 29. 5. 1946 ve Vranově, příl. č. 5/.

Byl uvítán v obci slavobránou, předsedou Jozefem Semanem a všemi kněžími. Dne 19. 5. 1946 napsal týdenník „OZVENA“ o Dr. Pietorovi mimo jiné v závěru chválospěvu toto:

„Východné Slovensko dávno si zvyklo, aby ho zastupovali osobnosti veľkého formátu. Takýmto bol nezabudnuteľný Dr. Milan Hodža. Nástupcom a dedičom Hodžovho odkazu právom sa dnes stáva Dr. Ivan Pietor.“¹⁰

Ve dnech 19. a 23. května 1946 pořádaly strany v Bardějově své volební schůze. Dne 19. 5. 1946 měla schůzi DS, na niž promluvil ministr. Dr. Pietor, který ve své řeči prý řekl, že vyhrájí-li komunisté volby, přijde Rudá armáda, obsadí Slovensko a komunisté vyvlastní soukromý majetek. Příslušníci DS zdravili gardistickým, t. j. fašistickým pozdravem (zvednutím ruky).

V Košicích vydala strana Slobody letáky s heslem, že ona je vlastně pokračovatelkou Hlinkovy strany. Agenti DS připínali na ploty a dveře psané nápisy s tímto obsahem: „Práci čest máme. Každá sviňa, každý pes, ktorý volí KSS. Kto chce UNRRA kávu piť, musí č. 2 voliť.“

Hlavním agitátorem DS v okrese Trebišov je oblastní tajemník¹¹ Michal Furda. Tento vysvětloval dne 17. 3. 1946 na veřejné schůzi, pořádané DS, přítomným jaký je rozdíl mezi KSS a stranou DS. Mimo jiné pravil, že si mají představit dvě cesty: po té pravé cestě jde prý DS, ta je pěkně vyasfaltovaná. Ta druhá cesta, po které kráčí KSS, vede prý přes Dargov, kde je spousta mrtvol, což způsobuje jen komunismus.

Dne 16. 3. 1946 na schůzi ve Velké Toroni se vyjádřil okresní tajemník DS Michal Furda urážlivým způsobem o KSS a Rudé armádě a maršálu Stalinovi. Ruský národ nemá prý kulturu, Rudá armáda na našem území brala hodinky, krávy a ženy.

Místní tajemník DS, jistý Ujhelský, byl za maďarské okupace v Košicích, stal prý se i důstojníkem maďarské armády a když byly Košice osvobozeny, přihlásil se do DS a strana ho poslala jako okresního tajemníka do Humenného, odkud pochází. Je národnosti slovenské, typický luďák a Maďarón. V obcích, kde agitoval, vyjádřil se, že předseda ONV v Humenném prý zpronevěřil 16 1/2 milionu a takové komunisty prý má lid volit.

Dne 15. 5. 1946 vyslovil se okresní tajemník DS Štefan Umrian na veřejném projevu DS v Pružině o Rudé armádě takto:

„Boli sme radi, keď nás oslobodila ČA, ale sme boli radšej, keď odišla,“ a na posměch uvedl „S pánom Bohom jej.“ Týž ještě řekl: „Čo tí červení vystrkujú na nás bradu“.

⁹ O pôvodnom texte Občiani.

¹⁰ Texty v slovenskom jazyku sú plné pravopisných chýb.

¹¹ Michal Furda bol okresným tajomníkom DS v Trebišove.

V obci Trenčanská Teplá byla napsána pravděpodobně v noci na 26. května 1946 vápnem velikými bílými písmeny tato hesla:

- 1/ „Nech žije Tiso“
- 2/ „Slovák som a Slovák budem, sláva Tisovi“
- 3/ „Smrť židom VČ 2 DS“ a nakreslený slovenský státní znak
- 4/ „VČ – nakreslený slovenský státní znak – 2 Sláva Tisovi“
- 5/ „DS nezabúdaj na Tisu“
- 6/ „VČ 2 – nakreslený slovenský státní znak – HSLS – nakreslený slovenský státní znak“
- 7/ „Nech žije Tiso VČ 2“

Dne 24. 5. 1946 řečnil na předvolební schůzi DS Štefan Švaňa, hlavní akt. tajemník okresního národního výboru v Bánovcích nad Bebr.(avou) a okresní předseda DS, při čemž užil těchto výroků:

Ide nám o súkromné vlastnícke právo. Som proti znárodneniu.

Ide nám o bezpečnosť a nedotknuteľnosť duševných hodnôt.

Ak sa má¹² uplatňovať takáto demokracia, ako doteraz, ktorá ničí duševné hodnoty ľuďmi, ktorí prišli z ulice do úradov, ma prinútilo, aby som vystúpil aktívne.

Dne 26. 5. 1946 po vyhlášení volebního výsledku asi o 0,30 křičel nezjištěný muž před budovou státní školy v Bánovcích ze skupiny asi 10 – 15 mužů toto:

„My Slováci, demokrati sme to vyhrali a teraz sa môžem aj vy.....ť na Československú republiku!“. „My chceme slovenskú republiku so slovenským prezidentom!.

Dne 23. 5. 1946 konal se v domě Osvěty v Prievidzi veřejný předvolební projev strany DS. Řečník Dr. Radvan, kandidát DS použil tohoto výroku:

„Je pravdou, že demokratická strana je pokračováním Hlinkovej slovenskej ľudovej strany a veľa jej príslušníkov je medzi nami.“

Asi 14 dní před volbami řečnil v Bystričanech před hostincem Márie Obžerové k davu lidí jako řečník za DS Ján Mokry z Handlove. Mokry je poslancem SNR. Ostře útočil proti SSSR v tom směru, že jako zraněný partyzán byl odvečen na léčení do Kijeva a že s ním tam zacházeli hůř než se psem. Prohlásil, že SSSR chce zotročil slovanské národy a přivésti je do bídy a utrpení.

Poslanec DS Dr. Kempný ujistil manželku zajištěného Rudolfa Marčeka, býv.(alého) velitele koncentračního tábora pro Židy v Žilině, která intervenovala za jeho propuštění, že v případě vítězství demokratické strany budou propuštěni všichni zajištěni na svobodu a že trestní řízení bude zastaveno.

Ve věznicí okresního národního výboru v Žilině se agitovalo pro demokratickou stranu tím způsobem, že byli přemlouvány zajištěné osoby, aby vyrozuměly své příslušníky, aby volili jen demokratickou stranu, poněvadž jedině tato strana může prosadit jejich propuštění na svobodu a zastavení trestního řízení.

Dbe 26. 5. 1946 asi o 20. – 21. hod.(ině) byly před ústředním sekretariátem DS v Žilině uveřejňovány výsledky voleb psaním na tabuli. Před zmíněným sekretariátem byl větší shluk lidí, kteří vykřikovali: „Vešať komunistov. Chceme prepustenie Tisu, Ďurčanského, Marčeka, Marschalka“ a podobná hesla.

Na veřejného žalobce okresního lidového soudu v Žilině Alojze Hrabovce byl před volbami i po volbách učiněn nátlak ze strany příslušníků demokratické strany v Žilině, aby zastavil šetření před okresním lidovým soudem proti Štefanovi Bitterovi, faráři v Terchové, býv.(alému) předsedovi HSLS a proti Bohdanu Bláhovi, notáři a býv.(alému) místnímu veliteli HG v Terchové. Proti oběma se vede trestní řízení před okresním lidovým soudem a jsou žalováni podle §§ 3 a 4 zákona o lidových soudech. Asi před 2 měsíci byl požádán Hrabovec býv.(alým) předsedou okresního lidového soudu Štefanem Beňou, aby na

¹² V pôvodnom texte „Má-li sa.“

pověřenectvu vnitra prosadil zastavení tohoto řízení, poněvadž demokraticky smýšlející veřejnost si nepřeje jejích souzení. Po suspendování Beni přemlouval Hrabovec poslanec DS Jaroslav Vyškovský¹³ v Žiline, aby se zřekl své funkce žalobce, poněvadž v případě, že farář Bitter a notář Bláha budou odsouzeni, obyvatelé obce Terchové ho zastřelí anebo zabijí. Hrabovec žalobu neodvolal a trvá na potrestání vinníků.

V Žilině byly rozšiřovány letáky tohoto znění: „Slováci! Bite Židov všade, v každej politickej strane!!!“

Bylo zjištěno, že okresní tajemník demokratické strany v Žilině G. Galovič se zúčastnil v roce 1942 politické školy HSLŠ na Sliachi. Periodický časopis „Slovenský magazín“ uveřejnil v čísle 16 z října 1942 fotografii účastníků politické školy HSLŠ na Sliachi, mezi nimi je v druhé řadě jako druhý vyobrazen nynější tajemník demokratické strany¹⁴ G. Galovič.

Dne 26. 5. 1946 asi o 20. hod. po vyhlášení volebních výsledků městským rozhlasem v Čadci prohlásila Márie Závodská, manželka holiče, veřejně na Štefánikově náměstí toto: „Teraz sme to vyhrali a už nebude prezidentom Dr. Beneš, ale Dr. Jozef Tiso!“. Mimo to byla vykřikována hesla: „Nepotrebujeme s Čechmi žiť“ a aby uzavřeli hranice mezi Slovenskom a historickými zemami.“

Asi 2 až 3 dny před volbami kolem 24. hod. spívala skupina příslušníků DS v čele s hostinským Ondrejem Homolou z Čadce a vojínem československé armády jménem Kubica fašistickou gardistickou píseň: „Sme Hlinkova garda, sme Hlinkova stráž!“ atd. Mezi příslušníky zmíněné skupiny DS a příslušníky KSS nastala slovní potyčka. Když se rozešli asi ve vzdálenosti 100 m vystřelil po příslušnících KSS Kubica. Padly dva výstřely. Ve věci byl vyslechnut protokolárně svědek.

Někteří příslušníci zdraví fašistickým pozdravem „Na stráž“. V jednom zjištěném případě odůvodnil to příslušník DS tím, že již tímto způsobem může zdravít, že to vyhrali ve volbách a že proto může zdravít „Na stráž“.

Dne 12. 5. 1946 při veřejném projevu strany DS v osadě Klokočov řečnil poslanecký kandidát za DS František Cvinček, obchodník z Turzovky. Za jeho řeči padly poznámky ze strany zhromážděných: „Židov a Nemcov sme tu mali a dobre vieme, čo sú toto za ľudia“. Na což řečník odpověděl: „Tak vidíte, čo sú to za jednaní¹⁵, ani vám to nemusím hovoriť!“.

V Čadci byl vylepen plakát s textem: „Zo Židom von!! To je on!! Ktorý nás chce zviest' do KSS, aby sme... ďalší nečitelné... Proto volte č. 2. Na pravé straně letáku je vyobrazena hlava žida, ošklivě zkarikována.

V obcích Raková a Staškov byla namalována na cestě pěticípá hvězda, oficiální to znak SSSR, při které byl nápis: „Záhuba slovenského národa a preto volte č. 2.“ Původcem je mladistvý občan z obce Staškov, který bol k tomu naveden několika občany obce Staškov. Ludovít Švitel, okresní funkcionář DS v Ilavě byl za minulého režimu redaktorem živnostenského listu „Náš cieľ“, který vycházel v Ilavě. V tomto časopise uveřejnil Švitel článek, v kterém vítal tzv. ochranu německé říše a velebil Hitlera. V závěru článku vyzýval ke spolupráci s Němci „plece pri pleci“. Při příležitosti výročí podepsání míru konala se v Prejtej, okres Ilava slávnost, na které promluvil též jmenovaný Švitel za DS. Při rozhovoru s Pavlem Juríkem, předsedou okresního národního výboru v Ilavě Švitel prohlásil, že „oni nechcú mať s Čechmi nič spoločného a že pracujú za samostatné Slovensko“. Z jeho řeči bylo zřejmé, že tím myslí stoupence DS v okrese. Podobným způsobem vyjadřoval se jmenovaný o předvolebních schůzích DS v několika obcích ilavského okresu.

¹³ V pôvodnom texte Viškovský

¹⁴ Názov Demokratická strana píše materiál zásadne s malým písmenom na rozdiel od slov komunista, komunistická strana, ktorý píše s veľkým písmenom. V niektorých prípadoch je text potom korigovaný modrým perom.

¹⁵ Asi malo byť správne „čo sú to za jedni“.

Z prostoru středního Slovenska:

Dne 25. 5. 1946 o 6 hod. večer demonstrovali na ulicích v Báňské Bystrici příslušníci DS, kteří provolávali tyto hesla: „Hitler žije, komunistov bije“, „Nechť žije Tiso a Tuka“, „Žiadame vypustenie Tisu a Macha“. Demonstrace byla vedena ředitelem státní měšťanské školy Janem Daxnerem, kandidátem DS, učitelkou Terezií Gajdošovou a jinými vedoucími funkcionáři DS.

V obci Hnúšťa, okres Rimavská Sobota, na které promluvil předseda SNR Dr. Lettrich, ztýráni funkcionáři a členové svazu slovenských partyzánů. Hlavně byl ztýran Demian, funkcionář partyzánů a jednoruký invalida. Toto týráni bojovníků za svobodu bylo odsouzeno i partyzány, kteří byli členy DS a kteří roztrhávali potom své legitimace. Tento incident, vyvolaný gardistickými luďáckými živly uvnitř DS byl odsouzen článkem v oficiálním orgánu ONV v Rimavské Sobotě „Národní front“, který je vydáván a redigován příslušníky všech politických stran. Belo Cajchman, tajemník DS v Rimavské Sobotě prohlásil při protokolární výpovědi, že partyzán Demian naprosto nezavdával svým chováním příčinu k incidentu. Odpovědnost za tuto vysloveně teroristickou akci spadá výlučně na bývalé hlinkovy gardisty, skryté v DS.

Na Oravě uspořádala demokratická strana v Námestově veřejnou schůzi, ke které bylo obyvatelstvo svoláno veřejným bubnováním. Na schůzi promluvil kandidát DS Dr. Staško. Dr. Staško pravil mimo jiné, že volby jsou plebiscitem na odstranění teroru a strachu, pronásledování, diktátu a udavačství. Dále pravil, že jsou nevinně zavíráni dobří Slováci, kteří jsou označováni za kolaboranty. Prohlásil, že demokrati – Slováci chtějí jen svou zástavu a že nepotřebují cizí vlajky. Podle úřední zprávy stanice NB v Námestově vyzněla celá tato schůzka jako luďácká manifestace. Dr. Staško byl doprovázen profesorem Janem Kršákem, který byl po dobu 5 měsíců vězněn pro důvodné podezření ze zločinu proti státu. Kršák byl propuštěn z vězení teprve dne 29. 4. 1946. K propuštění došlo bez náležitých důvodů, ač na jeho trestné činy je obligatorní vazba. Trestní řízení proti Kršákovi se vede dále.

V Lipt.(ovském) Sv.(atém) Mikuláši byl 3 dny před volbami rozšiřován leták DS, ve kterém se tvrdí, že členové KSS budou dýchatí již jen 3 dny, a potom že nastane neslavný konec KSS.

Dne 12. 5. 1946 prohlašoval Dr. Staško na volebním projevu DS v Trstenné mimo jiné, že vo volbách se rozhoduje o žití a nežití Slováků. Dále mluvil o Jidášich, kteří soudí dobré Slováky a nejlepší ze Slováků uznávají za kolaboranty. Protivníci DS ohrožují prý kostely, šlapou a strhávají kříže a jsou to lačné vši.

Na Slovensku je býv.(alými) luďáky rozmnožován a rozeslán ilegální časopis nazvaný „Roj“, časopis slovenských odborárov. Tento ilegální časopis jest rozeslán do celého Slovenska. v Československu 5 tohoto časopisu jest m. j. uvedeno provolání, aby se všichni semkli okolo svého milovaného prezidenta Dr. Jozefa Tiso, dále heslo: „Ať žije slobodný slovenský štát“, který má býti obnoven, jsou vychvalováni tzv. bílí partyzáni a znovu jest zdůrazňováno, že jediným legálním prezidentem slovenské republiky je Tiso. Hrubě je útočeno na prezidenta Dr. Beneše.

V Stredných Plachtinciach prohlašoval předseda místní organizace DS, že mouka dodaná UNRRA bude rozdělována až po volbách a jenom tehdy, jestli komunisti volby prohrají, neboť UNRRA nebude dodávat komunistům. Ve dnech 23. – 25. května také skutečně ve svém obchodě nic neprodával a terorizoval tak obyvatelstvo, aby hlasovalo za DS.

Dne 30. 5. 1946 veřejně na náměstí v Modrem Kameni prohlašovali příslušníci DS, že za slovenského státu bylo lépe než dnes a schvalovali autonomii Slovenska. Propaganda jest vedena okresním tajemníkem DS Strelcem.

Poslanec Linczeny prohlásil na volebním projevu k příslušníkom posádky Kežmarok dne 29. 4. 1946 m. j. „My si priznávame, že Slováci rozbili ČSR... postátnění průmyslu a bank je

krok do tmy... demokratická strana nesouhlasí s měnovou reformou. Poslanec Linczeny je na 5. místě kandidátky DS za 25. volební kraj.

Místní organizace DS v Harkově okres Levoča byl dne 24. 5. 1946 rozšiřován protisovětský leták napadající hrubým způsobem Sovětský svaz. V letáku jsou obsažena nehorázná tvrzení německé propagandy o Sovětském svazu.

V Náměstove na Horní Oravě došlo během volební kampaně k obzvláště povážlivým zjevům. Dne 18. května t. r. byl o 3 hod. noční zavražděn veřejný žalobce lidového soudu Grossmann – Golan. Dr. Grossmann – Golan byl židovského původu a byl členem KSS. Vrah sice dosud nebyl vypátrán a vražda dosud nebyla zcela objasněna, jest však důvodné podezření, že vražda byla spáchána z důvodů rasových a politických. Podle svědectví místopředsedy SMR L. Holdoše, který byl po vraždě přítomen v Náměstově, byl Dr. Golan před zavražděním vrahem donucen napsati list tohoto znění:

„Som prekrstený a pošpinil som rímsko - katolícku vieru, podporujem komunizmus a preto odchádzam od tohot sveta ako pes.“ Lístek vlastnoručně Dr. Golanem napsaný, jest uložen u soudních spisů o této věci u soudu v Ružomberoku. V kraji kolem Náměstova a Tsrtenné panuje pro politickou a rasovou vraždu spáchanou na Dr. Golanovi ovzduší teroru a strachu. Událost má vliv i na bezpečnostní a soudní orgány, které nejsou schopny účinně zasahovati. Podle svědectví místopředsedy SNR L. Holdoše byl pomník padlých příslušníků Rudé armády v Náměstově nepietně pomalován hesly DS s dvojkami.

V Čele, okres Šamorín, řečníci uráželi na schůzi DS dne 25. 5. 1946 SSSR. Na projevu byli vychvalováni Benderovci.

Z obce Lipt.(ovská) Lužná se přestěhovalo do Čičova, okres Komárno 150 voličů, Těmto bylo však vydáno jen 52 voličských legitimací.

Demokratická strana, resp. někteří její členové používali ve volební kampani obzvláště hrubých urážek vůči KSS. Byly rozšiřovány letáky a vylepovány s texty např.: Každý cmulo¹⁶, každý pes volí stranu KSS“ /č. 3/. Kto volí komunistov, ten je vrah ako sú oni - ... a nie č. 3.“

V oravském kraji byly rozšiřovány teroristické dopisy. Před domem Juraja Hricka v Chrášti byl zanechán výhružný list, ve kterém se hrozí bílými partyzány, nebude-li vedená DS.

Obyvatelům, kteří mají příbuzné v Americe, byly zasílány dopisy, podepsované „Slovenské spolky v Americe“, ve kterých je jménem těchto spolků příkazováno, aby byla volena DS. Jde samozřejmě o falsifikáty.

Podle stížnosti splnomocněnce KSS v okresu Dunajská Streda bylo do volebních seznamů zapsáno asi 12% osob maďarské národnosti. Jest uvedeno jmenovitě 105 osob. Úřad ONV v Dunajské Středě potvrzuje, že osoby uvedené v této stížnosti skutečně volily.

V obci Zlatná, okres Komárno nebylo zapsáno do voličských seznamů 17 osob, které jsou slovenské národnosti a socialistického smýšlení. MNV se nestaral vůbec o zapsání těchto osob. Osobám, které byly zapsány do voličských seznamů, nebyly vydávány do voličských seznamů, nebyly vydávány legitimací listky k volbě.

Podle 7 protokolů, sepsaných 28. května v Bratislavě a podepsaných různými svědky hlasovala celá řada osob neoprávněných: funkcionářů HG, Němců a kolaborantů /.

Dne 21. 4. 1948 přišla kolem 18. hod. večerní do obce Orka¹⁷, okres Medzilaborce asi 100 členná banda Benderovců. Byli oblečeni v německých, slovenských a maďarských uniformách, měli pušky, automaty a 4 kulometry. Tuto bandu uvítal veřejně poštovník Juraj Kováč, tajemník DS a přečetl místním lidem vyhlášku o programu benderovského hnutí. Příslušníci DS s velkou radostí ukazovali Benderovcům členské legitimace DS. Po chvíli se ujal slova jeden z Benderovců a prohlásil k shromážděným občanům, že Benderovci jdou na pomoc demokratům a že nesou smrt bolševikům a bolševizmu. Tato slova byla přítomnými

¹⁶ Správne asi malo byť chmuľo.

¹⁷ Asi Olka

vesničany přijata s nadšením. Po tomto projevu se Benderovci rozešli do domů za jídlem a asi k 11. hod. večer opustili obec. Velitel místní NB přijal rovněž Benderovce přátelsky.

Dne 19. 4. 1946 byli v hostinci Michala Gazdy v Čemerné¹⁸ posl(anec) DS Ján Koval společně s jistým Františkem Bešinským z Vranova a Jozefem Szabom z Vranova.

V rozhovoru začal poslanec Koval nadávat a vyhrožovat Jozefu Mularovi, předsedovi ONV ve Vranově. Mimo jiné pravil toto: „Uvidíš, Jožku, my pri týchto voľbách zvíťazíme a keď to ináč nepôjde, zavoláme si Benderovcov a zvíťazíme.“

Na Prešovsku vydala DS proti straně Slobody leták, v němž útočí na evangelíky jako nepřátele katolické církve a varuje před falešnými proroky.

V noci z 26. na 27. května 1946 spívala po městě skupina 5 – 6 osob gardistické písňe, např. s textem „Tiso vodca náš“ a v přestávkách vykřikovala „Heil Hitler“, „Nech žije Tiso“. Mezi účastníky tyto výtržnosti, která prý trvala 2 hodiny, byl poznán Žofii Imrichovou, laborantkou u lékárníka Eugena Kolína ve Staré Lubovni, jistý Pavel Vítkovský, úředník ONV.

Voleb v obci Čifáry se zúčastnili místní státně nespolehliví lidé, ponejvíce maďarské národnosti. Na příkaz okresní reklamační komise byl do voličských seznamů zapsán Maďar Beďo Imrich.

V obci Malek byly zapsány do voličských seznamů osoby státně nespolehlivé. Mezi nimi je též jistý Anton Macak, který veřejně na ulici hanobil Rudou armádu a pravil, že by na ni střílel. Zastavoval ženy jdoucí do kostela a těm říkal, že budou moci chodit do kostela tak dlouho, dokud komunisté nevyhrají volby.

Jan Maďar, předseda DS v obci Malek veřejně v obci prohlašoval, že vdovy po padlých vojácích nedostanou žádné podpory, budou-li volit komunistickou stranu. Rozšiřoval též pověst, že ministr Široký byl zabit a že ministr Ďuriš je ve vězení.

O teroru DS proti příslušníkům KSS svědčí tato udalost:

Za KSS byli do volební komise v Berezovci vysláni občané Vasil Fečik, Andrej Cimo a Vasil Jacoš. Když přišli k předsedovi MNV a vykárali se pověřením KSS, začal jim vyhrožovati a žádal je, aby odešli, že takové lidi nemůže potřebovat a že nebudou vůbec k volbám připuštěni. V ráno v den voleb přišli pověřenci KSS k volební místnosti v Berezovci, kam však je nechtěli vpustit a nechtěli je ani nechat odvolit. Jako úřední orgán byl přítomen Štefan Hopak, učitel z Berezovce, který je vpustil do volební místnosti až v 10 hod. dopoledne, když už se začali volby. Už předem na dvoře měla prý komise vložené lístky v obálkách a když proti tomu pověřenci KSS protestovali, oznámil předseda volební komise, aby si každý vybral svoji volební kandidátku a ukazoval na prstech dvojku a míchal kandidátní lístky tak, že dvojka byla navrchu. Když proti tomu protestovali a uváděli, že toto počínání je trestné, začal jim předseda volební komise vyhrožovat, že jim do toho nic není. Vzhledem k tomu, že ve volební místnosti žádný člen NB nebyl a bylo jim vyhrožováno, že nejsou členy a že měli volit doma a ne zde, nezbývalo pověřencům KSS nic jiného, než počkat do konce voleb a jít domů.

Ukrajínští běženci a Poláci, kterým býv.(alá) slovenská vláda v Bratislavě přiznala státní občanství, které jim bylo po revoluci z Bratislavy potvrzeno, zaplavili celé východní Slovensko. Je důvodné podezření, že udržují spojení s ukrajinskými bílými patyžány, tzv. Benderovci.

DS proti znění volebního řádu projevila v předvolebním boji značné úsilí o získání volebních hlasů Maďarů a Němců. Vydala maďarské letáky, pojala Maďary a Němce do volebních seznamů, slíbila jim demagogicky, že zabráni jejich odsunu a zabavení jejich majetku a získala tímto způsobem ve všech krajích Slovenska a maďarskými menšinami značný počet hlasů. Podrobně viz v samostatné příloze „Účast Maďarů na volbách...“¹⁹, v níž jsou uvedena podrobně zjištěná fakta.

¹⁸ V Čemernom (dnes súčasť Vranova n/T.)

¹⁹ Materiál nebol priložený

Konkrétní případy získané v Bratislavě:

Nově zvolený poslanec do ÚNZ za demokratickou stranu Josef Baláž byl v době nesvobody místním vedoucím Hlinkovy gardy v Krivej u Dol(ního) Kubína, a měl o HG značné zásluhy.

Nynější generální tajemník DS Dr. M. Bugár z Bratislavy vychvaloval 7. 5. 1946 v předvolební řeči slovenský stát, který prý byl uznán 33 státy a nebyl to proto jen tzv. slovenský stát, ale faktický stát, a proto nebudou souzeni jeho budovatelé, ale lajdáci a zloději. Vychvaloval hospodářské poměry za Tisova režimu, blahobyt a samostatnost a brojil proti měnovým opatřením, jež prý sice právem postihly české země, jež měly měnu znehodnocenou, neprávem však mají postihnouti dávkami z majetku slovenské vlastníky, kteří si za války nahospodařili poctivé a hodnotné slovenské peníze.

Ján Daxner, ředitel měšťanské školy v Báňské Bystrici, nyní zvolený za poslance do ÚNZ vedl manifestační průvod dne 25. 5. t. r., v němž mládež vykřikovala hesla: „Nech žije pán prezident Tiso! Žiadame prepustiť prezidenta Tisu! Nech žijí Tiso, Tuka, Šaňo Mach! Žiadame jeho prepustenie! a pod.

V letáku II. gen.(erálního) tajemníka DS Dr. Jána Kempného, který byl rozhozen v mnoha tisících výtisků po celém A.u, volá Kempný do řa býv.(alých) luďáků: „Nakoniec chcem ešte do radov katolíckých a keď komunisti „odhalili“ vo mne luďáka, teda i do radov tých, čo boli statočnými luďákmi, adresovať tieto slová: Buďte rozvážní, jednotní, nedajte sa vyprovokovať, statočne pracujte každý na svojom mieste, verte a dôverujte nám. Vieme, čo robíme a prečo ideme s demokratickou stranou.“

N a prvé straně letáku mluví Dr. Kempný o tom, že byla s DS s katolickými demokraty uzavřena smlouva. Výslovně praví: Smlouva zabezpečuje katolíkom – demokratom vo všetkých orgánoch strany a v tých inštitúciách a podnikoch, na ktoré má strana vplyv, také zastúpenie, aké zodpovedá ich počtu. Tu ide o dohodu, ktorá bude rešpektovaná vo všetkých orgánoch a inštitúciách strany a ktorá sa musí splniť.

Zřejmě zde mluví o dohodě ze 6. dubna t. r. a to tak určitě a přesvědčivě, že je zřejmé, že se bývalá HLS rozhodla ke vstupu do DS za závazné koncese a uznání vlivu jejich představitelů ve všech složkách DS.

Dr. Jozef Staško, zvolený za poslance ÚNZ za DS, odcestoval v únoru 1939 za účelem pokračování ve studiích do Paříže. Vešel ve styk s řadou oficiálních představitelů čsl.(československého) státu v okolí vyslance Osuského. a pracovníků čsl.(československých) kolonií. Krátce po utvoření samostatného slovenského státu počal organizovati Slováky do samostatných spolků z kterých vytvořil tzv. slovenskou ligu, která měla za účel propagovati suverénnost a samostatnost Slovenska.

Později po vypuknutí války, když mu hrozilo zatčení, vstoupil jako důstojník do čsl.(československé) armády, avšak jen za tím účelem, aby měl možnost získati správy z oficiálních míst čsl. (československého) odboje, kteréžto informace tajnou cestou posílal na Slovensko.

Dopisoval si v té době také s ministrem tehdejší slovenské vlády Ferdinandem Ďurčanským. Po porážce Francie vrátil se na Slovensko, kde byl jako býv.(alý) příslušník čsl.(československé) armády zatčen.

Při výslechu, kterému byl podroben na ÚSB, jmenoval všechny čsl.(československé) odbojové činitele Francie, které znal a učinil rozsáhlé doznání o jejich zahraniční činnosti. Tím způsobil persekuci jejich na Slovensku žijících rodin, jakož i zatčení řady Slováků. Zradil také cesty, kterými unikali Češi do zahraničí, aby bojovali proti Německu. Tím dopustil se řady zločinů, pro které by měl býti stíhán lidovým soudem a nikoliv státi na čele jedné ze stran Národní fronty.

Poslanec DS Alexander Vido vešel ve styk s farářem Ondrejem Ďurišem z Nádaši u Trnavy, který byl den po schůzce zatčen, protože tiskl a rozšiřoval ilegální časopis „Slovák“, v němž napadá hrubě prezidenta republiky Dr. E. Beneše, vychvaloval zásluhy Tisovy o slovenský

národ a stát a vybízel k boji proti republice Československé za získání samostatného slovenského státu. Ďuriš je rovněž autorem řetězových dopisů, zasílaných hlavně velvyslanectví západních států, v nichž se dožaduje zákroku velmocí ve prospěch osamostatnění Slovenska plebiscitem a za osvobození Dr. Josefa Tiso ze žaláře. Poslanec Vido se dle Ďurišova tvrzení sešel s tímto s vědomím předsedy SNR Lettricha, aby Ďuriše získal pro spolupráci s DS, ačkoliv o něm bylo známo, že je to zuřivý luďák a že má vliv i na část luďácky zradikalizovaných kněží.

Předvolební agitace a propaganda DS byla plně podporována katolickými novinami a záplavou letáků, v nichž bylo zdůrazňováno, že DS je strana katolická.

Vyvrcholením této akce byl ilegální leták nadepsaný „Národe slovenský!“. V něm vychvaluje se samostatný slovenský stát a uvádí se doslovně: „Porovnaj roky Slovenského štátu.

Porovnaj roky rozkvetu Slovenska – roky šťastia s terajšími pomerami „vytúženej ČSR“.

Komu bolo a je dobro Slovenska trnom v oku? „Milým“ bratom Čechom na čele so zlodejom Benešom, ktorý chcú súdiť najlepších synov nášho národa – nášho prezidenta Dr. Jozefa Tisu.“²⁰ Dále se píše: „Česi odstánili gen. Štefánika, Dr. Milana Hodžu a teraz chcú odstrániť nášho prezidenta Dr. J. Tisu a tým i myšlienku samobytnosti slovenského národa.“

Slováci ti to nezabudnú Beneši – Slovač už povstáva súdiť teba Beneš a tvojich vražedných prísluhovačov. Slovensko nezabudne ani tebe msgr. Šrámek a komp. a vám českí katolíci-husiti, najhnusnejší šovinisti, ktorý vo svojich novimácj obrázkami a článkami tupíte slovenský národ. Spravodlivá oplata vás všetkých neminie. Nebude mať nič spoločného s vami „českí vlastenci“ a preto ČSR padne a padnúť musí.

Slovenský voják, robotník i roľník, úradník i študent, slovenské matky a devy, vy všetci trhajte putá a povstaňte proti porobe a vašim utlačovateľom,, aby Slovensko ožilo.

Nepozerakte na krivdy nečinne! Oko za oko – zub za zub!

SLÁVA TISOVI – SMRŤ ČECHOM, BENEŠOVI A VŠETKÝM ČO CHCÚ SÚDIŤ!

V jiném ileg(álnim) letáku, rozšiřovanem v tisíci výtisků, s heslem „26. mája PLEBISCIT kresťanstva a demokracie“, umítněným mezi dvěma dvojkami, bylo v řádných volbách slovenské voličstvo stavěno nesprávně před jakési plebiscitní rozhodnutí.

Náboženského cítění voličstva aneužívá leták, který má tento obsah: „Kto chce ísť s vierou s Kristom - nepújde²¹ s komunistom“ a další „Židi chránime vas a vaše majetky. Preto voľte č. 3 kom.(unistickú) stranu Slovenska, ktorý využíva odporu arizátorů proti restituci arizovaného majetku.“²²

Zvláště odporné antisemitské letáky obsahují známou Streicherovou karikaturou osoby židovského původu, která ukazuje na č. 3 a je doprovázená textem: „Súdruhovia pojdte s námi – s ortodoxnými židami“. a V tomto znamení zvíťazíš“ s obrazem židovské hvězdy a KSS.

Vůbec v předvolební agitaci bylo zneužíváno až do krajnosti protižidovské nálady luďácky orientované části členstva DS. Tato agitace se setkávala s největším úspěchem, poněvadž nic není mezi majetnými luďáckými vrstvami tak nepopulární, jako restituce arizovaného majetku.

Komisi ministra vnitra zjištěny byly tyto konkrétní případy závadného postupu armády v předvolebním boji na Slovensku:

Podle správy OBR v Košicích dne 19. 5. 1946 zasláné povereníctvu vnútra v Bratislavě byli mezi nejzuřivějšími šířiteli protisovětských a protikomunistických hesel vojáci od autopráporu a středoškolští studenti, kteří dne 25. května večer chtěli demolovat knihkupectví PRAVDA. Jednotliví vojáci pokřikovali před hotelem SLOVAN, že „Červená armáda nám

²⁰ Pravopisné chyby sú aj v originálnom texte

²¹ Správne má byť nepújde

²² Tento text je dopísaný perom namiesto pôvodného „využíva nacisty hláseného režimu“.

doniesla teror“. Při vylepování volebních plakátů byli stoupenci KSS vojáky rozehnáni a službu konající členové ZNB strhovali plakáty KSS.

Případ kpt. Ladislava Sušily, přiděleného poradce v Humennem zasluhuje zvláštní pozornosti. Dne 14. 2. 1946 přišel mezi 22. a 23. hod. v noci do hostince PARTYZÁN v Humenném v podnapilém stavu, kde začal vykřikováti fašistická hesla jako: „Slovensko Slovákom“. K přítomným hostům se vyjádřil, že není zahraničním vojákem, že však bojoval za Slovenského státu proti Rusku a že byl záložní a rychlé divizi. Na poznámku občana Alexandra Moškoviče, že i Česi jsou bratry odpověděl kpt. /tehdy nadporučík/ Ladislav Sušila: „Čechov do piče, nemají tu čo hľadat“. Když mu občan Moškovič připoměl, že i Rusové jsou našimi bratry odpověděl npor. Sušila toto: „Rusi to sú židobolševici, nech sa pojebú v Rusku“. Když ho občan Moškovič upozornil, že se tak nesmí mluvit odpověděl npor. Sušila s velkým křikem: „Kurvy všetci partyzáni koľko ich len je. Oni vypálili celé Slovensko, zničili Slovensku celú existenciu a narobili biedu na Slovensku spolu s komunistami. Když už hrozilo, že dojde k bitce, byla povolána hlídka ZNB a prap. Hložkem v čele, kterého npor. Sušila ohrožoval. Na to odešel prap. Hložek pro pohotovostní hlídku do kasáren. Mezitím vyšel npor. Sušila z hostince na ulici směrem ke kavárně Štefánia, kde opět pokřikoval. V kavárně sedělo několik důstojníků, mezi nimi též npor. Baškovský, který se zastával npor. Sušily před vojenskou hlídkou a napadl praporčíka NB Hložka. Když prap. Hložek pohrozil, že o tom uvědomí velitele posádky pplk. N., vstal jeden z důstojníků a pravil, že může klidně jít, že on je pobočníkem velitele a že přebírá odpovědnost za npor. Sušilu. /Viz. hlášení OBR v Humenném čj. 248/zprav. ze dne 5. dubna 1946, zaslaném VI. odboru povereníctva vnútra v Bratislavě, příl. č.../

K případu npor. Sušily nutno podotknouti, že týž byl v květnu 1946 povýšen na kapitána čsl.(československé) armády.

Dne 18. 5. t. r. přišel bez pozvání do domu občana Andreje Salomona v Kamience, který právě slavil dceřiny zásnuby, poručík Milo Volovár, posádkou v Michalovcích, rodák z Kamenice n.(ad) Cir.(ochou). Během řeči se por. Volovár vyjádřil, že neuznává Čechy a že je nechce ani vidět. Na otázku, zda cítí slovansky, odpověděl, že vůbec ne. Na dotaz, zda si váží Rusů, kteří nás osvobodili, odpověděl, že ne, a hned kladl otázku, že „kdo vlastně osvobodil Rusy?“ /Viz. opis protokolu sepsaného s občanem Salomonem dne 21. 5. 1946/. Ze strany vojska byla volební propaganda pro DS vedená již od 1. května 1946. Tak např. v obci Zborov, okres Bardejov, když se vraceli členové KSS z májových manifestací, strhávali vojáci pod vedením npor. Chaliavky těmto občanům odznaky KSS se slovy, že „s puškou v ruce, tak jak bojovali proti Rusku, půjdou bojovat i proti komunismu a že všichni komunisté z celé ČSR půjdou do piče“.

V Bardějově obsadili vojáci v předvečer voleb celé město včetně sekretariátu KSS a každého jednotlivce, který ze sekretariátu vyšel, zatkli a odvedli do kasáren, ačkoliv členové KSS měli povolení od místního velitele NB, že se mohou v nočních hodinách po městě volně pohybovati. Pod záštitou vojáků mohli pak agenti DS popisovati zdi a vrata nápisy tohoto znění: „Chceme republiku bez komunistov a židov. Nesmíte volit KSS, nebo to je hriechom, svätá cirkev vám to neodpustí. Chceme Tuku, Macha, oběsit Stalina“. Ze zatčených členů KSS nebyl do rána propuštěn ani jediný.

V pátek před volbami do sekretariátu strany DS v Piešťanech vojáci leteckého pluku z Piešťan Žáček Teofil a Goč Michal a nabízeli se okresnímu tajemníku Mackovi pro letákovou akci. V sekretariátě byli pohoštěni jídlem a pitím, počkali, až byli vyhotoveny ve vedlejší místnosti propagační letáky s karikaturou osoby židovského původu s nápisem: „V tomto znamení zvíťazíš. Volte č. 3“. Když obdrželi asi 60 - 70 kusů těchto letáků, odebrali se do města, kde letáky rozhodli.

Podle protokolární výpovědi npor. Ladislava Grčonského a voj. Aloise Galuse od voj.(enského) útvaru 4650 v Žilině, uspořádala dne 21. 5. 1946 DS progra,ový večírek pro

armádu v místnosti kina Fatra v Žilině. Poněvadž účast na večírku byla doporučena také posádkovým rozkazem, zúčastnili se ho příslušníci žilinské posádky. K večírku na uvedeném místě nedošlo, ale funkcionáři DS odvedli příslušníky armády do budovy sekretariátu DS, kde byli vydatně pohoštěni pivem a obloženými chlebičky. Při tom došlo k agitačním volebním projevům, které pronesl poslanec Vyškovský a poslanec Nadáši, kteří hlavně zdůrazňovali náboženskou stránku. Pak se ujal slova kaplan Kasper, který mezi jiným prohlásil: „Náš pan prezident Dr. Jozef Tiso zastával záujmy našho národa, chránil životy vojakov, vyzdvihoval ich morálku, nabádal ich k svornosti a nedal, aby vojaci zbytočně obětovali svoje životy. Pán prezident Dr. Jozef Tiso bol dobrým národovcom, chránil záujmy Slovákov a dokonca mal vedomie o podzemnom hnutí.“

Kaplan Kasper pôsobil v r. 1943/44 v obci Dolní Rovné, okres Veľká Bytča a byl známým hlasatelem fašistickým myšlenek, dovedl do obce Němce, aby bojovali proti partyzánům. On způsobil, že partyzáni po boji museli z prostoru obce ustoupit, při čemž hostinský Josef Masaryk a řezník Alois Kaperník byli kaplanem Kasperem obviněni z účasti na povstání, Němci odvečeni do Bytče a tam zastřeleni. Byl také udavačem Gestapa. Poněvadž pro tyto činy byl pronásledován, musel z obce uprchnouti a najednou se objevil na této propagační volební schůzi.

Na této schůzi bylo též řečeno o býv.(além) plukovníku Šmigovském, zrádci slovenského povstání: „Plukovník Šmigovský byl dobrý národovec, bol dobrým Slovákom a zostal verným idee Slovenského národa.“

Vojáci byli vyzváni, aby volili jen DS a za žádných okolností KSS, poněvadž by museli sloužit 6 let jako v Rusku. Pod vlivem této propagandy zúčastnili se příslušníci armády předvolebních výtržností na volebních schůzích jiných politických stran než DS a rozhazovali letáky a plakáty DS z vojenských aut a při služebních jízdách.

V městě Zvoleň napadla v noci z 30. 4. na 1. 5. vojenská hlídka v síle 1 – 3 mužů pokojnou skupinu občanů a bez důvodu zahájila palbu z automatů. Táto hlídka dále prováděla ozbrojenou ochranu členů DS, kteří vylepovali stranické platáty a psali propagační hesla strany DS. Velitel hlídky rotný František Hamer, známý svým násilnickým chováním, nosil na uniformě odznak DS.

Dne 30. 5. 1946 konal se na hřišti stadionu ŠK Bratislava fotbalový zápas, Čechy, Morava, - Slovensko. Zápas byl hrán velmi ostře a když rozhodčí Bizík neudržel hru v mezích slušnosti přicházelo obecenstvo čím dále tím více do varu, až nakonec vniklo dvakrát na hřiště. Po skončení zápasu vnikli pak do hřiště vojáci, studenti a za nimi i jiní civilisté, insultovali české hráče a zaútočili i proti členům NB, kteří chránili hosty. Několik vojáků bylo zjištěno a při tom se ukázalo, že toto shluknutí zavinili hlavně vojáci invalidi, kteří byli v opilém stavu. Tento zápas vzhledem k předchozím volbám byl velmi očekáván i po stránce politické, neboť se všeobecně šeptalo, že to bude zápas mezi demokraty a komunisty.

Během zápasu byla vykřikována tato hesla: „To sú neni bratia, to sú české svine!“, „Sláváci, demokrati, nabite českým komunistom!“, „Nechceme Čechov, ktorí nám pokopávajú slovenských demokratov!“, „Fuj, Česi von, nechceme Čechov, za to sme bojovali?“, „Hanba Čechom, hanba komunistom!“, „Hanba českým komunistom!“, „Hanba komunistickej NB, to sú fašisti, ktorí bijú našich vojakov!“, „Vojaci nedajte sa, za to ste nebojovali!“, „Študent, vojak, jedna liňaj!“, „Nechceme celoštátnu ligu, ale slovenskú ligu!“.

Teprve další povolání policejní asistenci se rozzuřený dav před branou obušky a vodou rozehnat.

Komisi ministerstva vnitra byli zjištěny tyto konkrétní případy závadného postupu sboru národní bezpečnosti na Slovensku.

Okresní NB velitel v Král.(osvském) Chlumci poručík Pavel Král se vyjádřil dne 16. 4. 1946 v místnosti MNV v Somotoru ve věci přijetí Zoltána Čefo, býv.(alého) úředníka obce, který po návratu z ZSSR žádal o opětné přijetí do obecních služeb, že Čefa nemůže být přijat,

neboť prý je komunista. Poněvadž všichni členové MNV v Somotoru jsou stoupenci DS, nebyl občan Čefa do služeb obce přijat proti výslovnému znění vl.(ádního) ustanovení, že se všem účastníkům zahran.(ičního) odboje a partyzánům zachová pracovní resp. služební poměr.

V noci z 25. na 26. května 1946 o 3. hod. ráno byl přistižen Jan Pečiman, řeznický učeň, když maloval olejovou tmavo – modrou barvou na výklad Štefana Lacka, obchodníka v Čadci, hákový kříž a vedle toho KSS, okresní velitel NB I. v Čadci Martinčič, který byl požádan, aby vyšetřil Jana Pečimana, nevyhověl této žádosti s poznámkou, že NB nemá na to právo.

Ve Slovenských Ďarmotech činil nátlak na voliče správce finanční stráže Ondrej Glajza. Velitel stanice NB Mikuláš Slavík, který se dostavil v den voleb do obce Zájhorce, zúčastnil se volby předsedy a místopředsedy volební komise a zůstal pak před dveřmi do volební místnosti kde pouštěl voliče, při čemž na ně působil, nebi činil poznámky. V jednom případě zakročil, aby jistý volič původem Slovák, se ženou, o kterém bylo veřejně známo, že bude hlasovat pro KSS, mohl vykonat své volební právo.

Oba shora jmenovaní vyvinuli značnou agitační činnost proti ZSSR a vyhrožovali členům KSS, že je vyženou za hranice.

Dne 24. 5. 1946 došlo v obci Čemerné v hostinci pana Gazdy k hádce mezi jistým Grznárem z Vranové²³, který se vydával za člena tajní bezpečnostní služby a dělníky, kterým vyhrožoval, že poznají jeho ruku, když nebudou volit DS. Grznár byl udeřen dělníkem Michalem Mílou z Čemerné.²⁴ Příští den, t. j. 25. 5. 1946 dostavil se Grznár s jedním členem NB do Čemerné na železniční stanici se zbraní v ruce a rozkázal Mílovi, aby zvedl ruce. Grznár, když po něm někdo hodil kamenem začal střílet a zavolal telefonicky pomoc NB. Byli zatčeni dva dělníci. Grznár se choval za tzv. slovenského státu hrubě, při nejmenší příčině bil lidi a byl věrným vykonavatelem rozkazů představitelů býv.(alého) fašistického režimu.

Grznár ačkoliv nebyl pověřen prověřovací komisí NB, zdržuje se na místním velitelství NB ve Vranové. Aby nespokojil občanstvo vydává se za člena tajné policie.²⁵ Agitoval pro DS a násilím nutil občany volit DS.

Emil Šimko, tajemník DS v Piešťanech byl zatčen pro rozšiřování a tisk ilegálních protizidovských předvolebních letáků a předán NB v Piešťanech k eskortování do Bratislavy. Při cestě vlakem do Bratislavy podařilo se Šimkovi doprovázejícímu příslušníkům NB udánlivě vyskočiti z vlaku záchodovým okénkem a uprchnouti.

Vo volebním kraji trnavském bylo zjištěno rozšiřování různých ilegálních letáků s hesly: „Kto verí v Kristov kříž nevolí komunistov“, dále leták s karikaturou osoby židovského původu²⁶ a s nápisem: „V tomto znamení zvítězíme. Volte číslo 3“, „26. mája plebiscit kresťanstva a demokracie – 2“, „Kto chce byť na vlastnom břešom, hlasuje s ministrom Ďurišom“, Frašťacký – Kvetko, za roľníkov všetko“ a pod. Bylo zjištěno, že tyto letáky byly vydány v piešťanském sekretariátu DS. Letáky byly rozváženy a rozesílány do okolních okresů. Jeho iniciátoři a vedoucí této akce byli zjištěni vysokoškoláci i oblastní tajemník DS v Trnavě Cigáň, okresní tajemník DS v Piešťanech Macko a místní tajemník DS Šimko. Po prozrazení této akce jmenovaní ještě se dvěma úřednicemi sekretariátu DS v Piešťanech zmizeli. Dle svědectví úřednice Kubišové z Trnavy byli DS vypravení do ilegality. Při tisku a rozšiřování letáků pomáhalo ještě několik dalších studentů.

V trnavském kraji²⁷ nalezen byl předvolební leták s nadpisem „Ohlas vysokoškolákov“ podepsaný „slovenskí vysokoškoláci“ v němž jsou napadáni příslušníci komunistické strany a

²³ Správne má byť z Vranova n/T.

²⁴ Z Čemerného (dnes súčasť Vranova n/T.)

²⁵ Táto veta bola z textu vyškrtnutá.

²⁶ Namiesto spojenia „osoba židovského pôvodu“ bolo upravené na „Žida“.

²⁷ Išlo o volebné kraje.

vyzývání akademici a všichni příslušníci slovenští demokratičtí Slováci, aby se spojili v jeden šik.

Na Slovensku studuje jistý počet českých studentů, zejména těch, kterým bylo v historických zemích znemožněno další studium proto, že za německé okupace Čech a Moravy navštěvovali německé školy. Na Slovensku byli ovšem přijati a jsou vítanými agitátory DS. Je to rozkladný fašistický živel, který posiluje Slováky v odporu proti Čechům a proti jednotě československé.

Dne 27. 5. 1946 t. j. den po volbách asi o 8 hod. ráno byli žačky dívčího gymnázia v Žilině nadšeny volebním úspěchem DS a dělali mimořádný hluk. Školníkovi, který je šel napomenouti, řekly: „My sme vyhrály a teraz budeme my rozkazovať. Tisu nám musia oslobodiť, nič sa mu nesmie stať a on bude našim pánom.“

Při protičeských výtržnostech, které se sběhly dne 31. května t.r. na hřišti ŠK Bratislava u příležitosti fotbalového utkání fotbalistů z českých zemí se slovenským mužstvem hrály spolu s vojáky vynikající úlohu reakční živly mezi bratislavským studentstvem. Byli to zejména studenti ze Svoradova, kteří byli mezi hlavními iniciátory napadení českých fotbalistů. Byli to rovněž oni, kteří vyvolávali protičeská hesla. Tito studenti jsou vesměs příslušníky DS.

Komise ministerstva vnitra shrnujíc všechny výše uvedené zjištěné skutečnosti, které dokládá opisy protokolů, fotografiemi letáky a j. dochází k závěru, že situace na Slovensku je politicky velmi vážná, a že poměry, které spěly zdárně ke konsolidaci a k upevnění československé státní myšlenky, byly na ráz zvráceny krátkou, ale bezohlednou předvolební agitací DS, v níž luďácké živly nabyly převahy nebo takového vlivu, že i ti vedoucí DS, kteří stojí upřímně na půdě republiky, nejsou jim už a to úspěšně čeliti.

Není pochyby, že tolerování agitace, která operovala starými luďáckými hesly, program HLS, samostatným slovenským státem a sliby o propuštění Tisy a jeho ministrů z vězení nalezla odezvu v mase bývalých luďáků. Bezohledná agitace kněžstva strhla volební kádru slovenských žen. Budoucí luďácké záměry prosazovány dále s takovou bezohledností, s jakou byl veden předvolební boj, republika prožije nové otřesy. Je pravděpodobné, že vedení HLS, které je ve styku se zahraničím, chce tyto otřesy záměrně vyvolat a doufá, že snad ze zákroků ústřední vlády proti Slovensku by mohlo těžit a spoléhá asi, že by mohlo dosáhnouti u západních velmocí provedení plebiscitu dosáhnouti znovu úplné samostatnosti. Političtí romantikové západní orientace se spoléhají na vydatné anglo-americké půjčky Slovensku a jinou všestrannou podporu a jsou přesvědčeni, že by za splnění těchto předpokladů slovenský stát mohl žít a být soběstačný.

Je jisté, že tento problém je s to v blízké budoucnosti způsobiti republice značné vnitřně politické i zahraničně politické obtíže, nebude – li proti zjištěným zjevům a postupu luďáckého křídla v DS zakročeno ihned a se vsí rázností.

Komise ministerstva vnitra navrhuje:

1./ Přeskupiti čs.(československou) armádu tak, aby gros slovenské armády i s důstojníky přišlo do posádek do českých zemí a bylo rozptýleno po všech plucích.

2./ Aby bylo provedeno důkladné prověření slovenských důstojníků a poddůstojníků, kteří sloužili v Tisově armádě a ti, kteří se zúčastnili bojů proti ZSSR, spolupracovali jako instruktoři a velitelé HG a jinou kolaborací s Němci a Tisovým režimem, aby byli z armády odstraněni.

3./ Aby byli ze sboru NB odstraněni ihned všichni býv.(alí) Hlinkovy gardisté, nejen velitelé a činovníci této organizace a všichni, kteří byli do sboru NB přijati po 1. říjnu 1938 se zvláštní zásluhy o HLS.

4./ Doplňiti sbor NB ihned osvědčenými a spolehlivými partyzány, kteří bojovali za myšlenku československého státu.

5./ Provést jako u důstojnického a rotmistrovského sboru v armádě a NB důkladnou a důslednou očistu v celém státním aparátu.

- 6./ Podřídit celý bezpečnostní aparát ministerstvu vnitra.
- 7./ Provést důkladnou očistu obzvláště v lidovém soudnictví.
- 8./ Zakročiti rázně proti Tisovsko – Tikovským kolaborantům. Zajistit všechny poslance býv.(alého) slovenského sněmu, kteří hlasovali 14. března 1939 pro vytvoření Slovenska.
- 9./ Vyšetřiti a zakročiti proti všem, kdo se aktivně zúčastnili splynutí se stranou lidovou v říjnu 1938 a spolu s ní umožnili události ze 14. a 15. března.
- 10./ Donutiti DS k přeregistraci svých členů a k vyloučení všech Hlinkových gardistů, ne pouze velitelů a orgánů řídicích, všech vedoucích a významných osobností býv.(alé) strany lidové a takových osob, jež jsou zatíženy kolaborací.
- 11./ Požádati Vatikán o pensionování biskupů, kteří se provinili spoluprací s Tisovsko – Tukovským režimem a kterým bude jenom shovívavostí ústřední vlády prominuto, aby se nemuseli postavit před národní čestný soud. Z biskupů ponechati jenom Čarského.
- 12./ Stíhati podle zákona kněze všech vyznání, kteří se dopustili zločinů podle dekretu prezidenta, nebo kteří se dopustili v předvolebním boji trestních činů při provádění nezákonné agitace.

Komise upozorňuje, že každý počin uvedený v předchozích 12 bodech bude nutno přenechati k provedení lidovým a bezpečnostním orgánům slovenským, aby nebylo zneužito zákroků z české strany k pusté propagandě proti Čechům.

Je však nutno, aby slovenské lidové a bezpečnostní orgány měly při provádění těchto úkolů plnou podporu ústřední vlády.

Dále navrhuje komise ministerstva vnitra, aby byli na Slovensko vysláni do povereníctev styční důstojníci z českých ústředních úřadů, kteří by situaci na Slovensku soustavně a nepřetržitě sledovali a informovali vždy zavčas své ministry.

Tato správa je předběžná a nemohla pro obsáhlou materiálu a nedostatek času pro pátrání a pro prostudování získané matérie zpracována hloubkově.

Z předloženého materiálu je však zřejmé, že se na Slovensku v předvolebním boji dostaly do pohybu síly, jež už jednou v nejosudovější chvíli republiku opustily a za půl roku poté rozbily a že ústřední vláda musí učiniti vše, aby rázným vystoupením upevnila na Slovensku autoritu prezidenta a vlády republiky a posílila tím vrstvy, jež stojí na Slovensku na půdě československé státní myšlenky.

nečitateľný podpis

4. VI. 1946

SNA Bratislava, f. ÚV KSS, P. Dávid, kart. 2241, a. j. 110; A MV Č, f. 323 – 1 – 6.

Dokument č. 69

Uznesenia Národného frontu Čechov a Slovákov z 11. júna 1946, ktoré reagujú na výsledky volieb na Slovensku

Komise, utvorená na podklade usnesení Národní fronty Čechů a Slováků ze dne 11. června t. r. po přezkoumání předloženého materiálu, navrhuje vládě v zájmu zajištění bezpečnosti a jednoty republiky učinit toto opatření:

I.

Uložit politickým stranám Národní fronty Čechů a Slováků a všem složkám a orgánům Národní fronty vůbec, aby v zájmu očisty a ozdravení politického života na Slovensku a v zájmu upevnění jednoty a bezpečnosti republiky vyloučili za svých řad, respektive učinili